

Guia d'intervenció amb la família del nen en el Programa de separació provisional i reunificació a través de l'acolliment familiar

1. Introducció⁽¹⁾

La necessitat de treballar amb la família del nen ha motivat incloure en els Plans Regionals de 1995-96 de la Junta de Castella-Lleó l'elaboració d'una *Guia* d'intervenció amb la família del nen per als programes de separació provisional i reunificació que es realitzen a través d'un acolliment familiar. En els anys anteriors, el tema de l'acolliment familiar ja s'havia abordat en altres documents: *Manual d'Acolliments Familiar*, document de treball sobre *Metodologia d'Intervenció en l'acolliment familiar* i, últimament, el *Manual d'Intervenció en Situació de desemparament* que aborda amb amplitud el procediment a realitzar en l'aplicació dels diferents programes de protecció.

L'objectiu d'aquesta guia és continuar en aquest procés d'optimització dels diferents programes, oferint unes reflexions i orientació que permetin una millora en la intervenció amb aquelles famílies que han de deixar el seu fill en un acolliment familiar amb previsió de retorn.

El plantejament de la guia respecta totalment els diferents apartats del *Manual d'Intervenció en Situacions de Desemparament* i concentra les seves aportacions a partir de la fase de presa de decisions.

Com s'indica en el Manual d'Intervenció, la responsabilitat principal en la detecció de menors en situació de desemparament correspon a les Corporacions Locals. Per a aquesta tasca, també compten amb el recolzament i cooperació dels serveis Territorials de Protecció de Menors i de la resta de serveis implicats en el sistema comunitari de protecció infantil. Els CEAS són un dels elements més significatius per a la detecció de casos de maltractament/abandonament o de risc a través del coneixement directe que posseeixen de les famílies del seu municipi o zona.

Per a portar a terme el procés de detecció, notificació, recepció i investigació prèvia i l'avaluació inicial de qualsevol cas, cal seguir les passes que figuren en el Manual d'Intervenció, juntament amb els instruments que vénen detallats. Després de portar a terme tot el procés d'avaluació inicial, és precís dissenyar el pla del cas. Existeix, en el capítol 8, una descripció de criteris que poden ajudar a la presa de decisions per a l'elecció dels diferents programes: Programa de preservació familiar, Programa de separació provisional i reunificació, Programa d'emancipació i Programa de separació definitiva.

2. El procés d'intervenció amb la família del nen

En aquest apartat, descriurem les diferents fases, juntament amb els seus objectius i estratègies que es poden utilitzar en una intervenció amb aquelles famílies que són ateses per mitjà de l'acolliment familiar amb previsió de retorn.

2.1. Fase inicial.

Comprèn el conjunt d'objectius i estratègies des del moment de la recerca del consentiment per part de la família del nen fins a l'elaboració del pla d'intervenció amb la mateixa.

2.1.1.Objectius.

Que la família sigui capaç de:

Disminuir el nivell de confiança i acceptar l'acolliment familiar.

- Conèixer les característiques de l'acolliment.

Motius, avantatges de l'acolliment, finalitat, característiques (tipus, duració), les conseqüències quan no existeixi un canvi en la situació de partida o en l'incompliment dels acords.

- Conèixer les funcions del treballador social. Possibilitats i limitacions.

Les responsabilitats, disponibilitat del treballador i de l'equip, la presa de decisions, l'existència de limitacions en l'oferiment de recursos, el temps de dedicació, establiment d'acords, la funció de mediador.

- Establir i respectar els acords.

Voluntat de participar en els acords; decisions consensuades, execució dels acords. Establiment del pla de visites.

• Acceptar la relació d'ajuda i mantenir una relació de confiança amb el tècnic.

Implicació en les gestions a realitzar. Respects als compromisos. Manteniment dels contactes. Acceptació de les orientacions.

2.1.2.Estratègies d'intervenció.

Des dels primers contactes, en la fase de detecció del cas i posteriorment, l'actitud del professional ha de ser una actitud de recerca d'acords i de participació, però quan es preveu la realització d'un programa de separació provisional i reunificació per mitjà de l'acolliment familiar és precís plantejar-se en primer lloc la forma d'aconseguir l'acceptació d'aquesta mesura per part de la família del nen.

Aquest objectiu no és fàcil d'assolir ja que els pares estan sempre preocupats per no poder atendre el nen, per la por a perdre els seus drets o la seva estimació i, en ocasions, per les opinions negatives que puguin rebre del seu

entorn. Estan envaïts per tots aquests pensaments i dubtes, i tot això es transforma en una oposició a l'acceptació de l'acolliment familiar.

Una gran part dels esforços de l'equip ha d'adreçar-se a treballar la desconfiança dels pares, per evitar la seva dimissió o per canalitzar l'angoixa que la situació els pot provocar.

Els resultats de les investigacions ens indiquen que quan s'ofereixen als pares oportunitats per al seu canvi i veuen que l'acolliment no és una ruptura, que podran tenir contacte amb els seus fills i que no perden els seus drets, les possibilitats de realització de l'acolliment i de reunificació augmenten considerablement.

El consentiment voluntari i la participació dels pares són uns pressupòsits molt importants pel bon desenvolupament de l'acolliment familiar, per això les estratègies aniran orientades a disminuir la desconfiança de les famílies cap als tècnics i d'aquesta forma obtenir el seu consentiment i posterior participació.

En aquesta primera fase del procés, les estratègies que es poden utilitzar amb les famílies són les següents:

- Ajudar-les a comprendre la seva situació i facilitar un espai per al desfogament de les seves dificultats, temors i desitjos.
- Presentar l'acolliment com una ajuda a tota la família no només al menor.
- Atendre les seves necessitats i els sentiments que puguin tenir envers la separació del nen.
- Situar-se en la posició del nen perquè puguin valorar els avantatges que pot representar-li: major atenció amb unes poques persones, amb altres nens amb qui compartir...
- Fer-los entendre que l'acolliment és un recurs normalitzat, no és una mesura substitutiva, sinó complementària i que la família del nen segueix mantenint el control de la situació.
- Explicar-los les diferències entre l'adopció i l'acolliment. Que compreguin que l'acolliment preveu el retorn del nen i que ells segueixen mantenint els seus drets i deures.
- Oferir el màxim nivell de participació possible en tots els aspectes de l'acolliment: a) participació en els pactes; b) elecció de les característiques de la família d'acollida; c) determinació de les visites, llocs i dies.
- Oferir el màxim d'informació possible sobre les característiques de la família d'acollida: edat, estructura familiar, edats dels fills, característiques de l'habitatge, escoles, aficions, experiència en acolliment, domicili (proper o llunyà), disponibilitat pels contactes, etc.; i sobre les característiques de l'acolliment: tipus, duració, contactes i visites, deures i drets...
- Buscar la implicació d'altres professionals, familiars o persones de confiança perquè puguin col·laborar en aquest procés de recerca de consentiment.

- Se'ls pot indicar les experiències d'acolliment que puguin haver tingut alguns veïns, familiars o amics.

En la fase de preparació de l'acoblament a més de les informacions anteriors cal explicar que:

- És precís que tots desenvolupin les mateixes orientacions educatives.
- Cal mantenir les noves pautes educatives: horari, alimentació...
- Se'ls ha de reforçar que la seva col·laboració és estrictament necessària per a la solució del problema.
- Negociar el pla d'acoblament.
- Situar-los davant de possibles conflictes que puguin sorgir en un primer moment i comprovar quina solució donarien al cas, per exemple, la fuga del nen de la casa de la família d'acollida.
- Indicar-los que la família d'acollida necessita tenir la seva intimitat, ser respectada, per això les visites, contactes, trucades telefòniques, etc. cal que es realitzin segons el pla d'acords establert.
- Remarcar-los la figura del tècnic com a mediador i la possibilitat que, després d'un primer mes de prova, es podrà estudiar l'acolliment i prendre les decisions oportunes.
- Facilitar-los l'ajuda en la resolució dels problemes immediats, per mitjà d'ajudes econòmiques o la realització d'algunes gestions (salut, treball, etc.) per part del tècnic faciliten la confiança de les parts.

2.1.3.Circumstàncies vers l'acceptació de l'acolliment.

De l'anàlisi de la realitat s'ha pogut constatar que existeix un conjunt de circumstàncies que generalment faciliten el consentiment i altres que el dificulten. Tenir presents aquestes circumstàncies pot ajudar a facilitar el consentiment.

Circumstàncies afavoridores:

- Comprendre que no poden donar al nen allò que necessita.
- El problema els desborda. Es troben sols.
- Els menors són adolescents i amb problemes de conducta.
- El propi nen manifesta acceptar l'acolliment.
- L'acolliment és la primera intervenció social que utilitzen.
- Tenen confiança en els tècnics.
- Coneixement d'altres famílies que han tingut el seu fill en acollida.
- Ja han realitzat altres acolliments amb èxit.
- La família acollidora té fills.
- Confien que se'n sortiran, de la situació.
- Tenen una actitud flexible.

Circumstàncies que dificulten:

- No són conscients del seu problema.

- Existeixen problemes de parella i diferent opinió del destí del nen.
- Coneixen experiències d'acolliments preadoptius.
- Els nens són menors de 8 anys.
- No se senten partícips.
- Existeix en el seu entorn una recriminació social per no atendre els seus fill, per això manifesten temor pel *què diran*.
- Tenen por que se'ls tregui el fill o a perdre la seva estimació.
- Es veuen incapaços de solucionar els seus problemes.
- Tenen un sentit de culpabilitat.
- Coneixen l'existència de mesures diferents utilitzades per ells mateixos, els seus veïns o familiars (en concret, l'internament en un centre).
- La família d'acollida viu lluny de la família del nen.

2.2. Fase intermitja

Aquesta fase comprèn el conjunt d'objectius i estratègies que engloben l'elaboració i posterior implementació i desenvolupament del pla d'intervenció amb la família.

2.2.1.Objectius

Que la família sigui capaç de:

Optimitzar les situacions de risc.

- Aprendre noves formes de canalitzar els seus conflictes.

Presa de consciència de la situació. Expressió dels seus sentiments. Recerca de solucions als seus problemes. Iniciativa per a posar en pràctica les accions que la portin a la consecució dels seus interessos o solució dels seus conflictes. Acceptació dels suggeriments. Comunicació de les seves vivències. Constància en els seus canvis.

- Afavorir la seva autoestima.

Millora de la seva imatge: aparença i condicions físiques. Desenvolupament d'una visió positiva de si mateixos i de la seva pròpia identitat respecte de: aspiracions, sentiments, interessos, actituds.

- Conèixer i utilitzar els recursos socials del seu entorn.

Disposició per buscar-los, constància en la seva utilització.

Millorar la seva capacitat parental.

- Potenciar la comunicació i la relació amb el nen/a per mitjà dels contactes i les visites.

Intercanvi d'informació sobre: vivències, amics i familiars; els problemes i les solucions, oferir missatges de tranquil·litat sobre l'experiència de l'acolliment. Facilitar llocs de contactes agradables, compartir activitats reforçants, normalitzades i lúdiques; fer carícies i demostracions d'afecte.

- Adquirir unes pautes de criança.

Establiment d'unes normes bàsiques de salut i de convivència (higiene, horari, hores de son, alimentació...)

Utilització d'una disciplina positiva. Complementació en els rols. Escolta de l'altre, respecte a les idees de l'altre, manteniment de la conversa, consens d'opinions.

Participació i responsabilitat de tots els membres. Distribució de les tasques entre ells. Valoració de les aportacions de cadascú.

- Revaloritzar les figures paternes i maternes, facilitant una actitud de respecte en el nen.

Expressió de sentiments d'afecte en la relació. Manifestacions afectives de la parella. Respects entre els membres de la parella.

Mantenir el vincle afectiu amb el menor per mitjà de les visites i contactes.

- Comprendre la necessitat de mantenir contactes amb el menor.

Manteniment de la vinculació afectiva, comprensió de les necessitats del menor, actituds positives per a mantenir la relació, dificultats, compliment de les visites.

- Conèixer la família acollidora.

Característiques de l'estructura familiar, lloc de residència, professió, disponibilitat horària per les visites, acceptació dels contactes, recursos de l'entorn: escola...

- Valorar l'esforç que realitza el nen/a i la família d'acollida.

Manifestacions positives a la família d'acollida i al nen/a, actitud col·laboradora, presa de consciència dels aspectes i pautes que han afavorit el canvi, reforç dels aprenentatges.

- Potenciar la comunicació i la relació.

Establiment de contactes i de pautes de relació amb la família acollidora, actitud de respecte a la normativa de la família, intercanvi d'informació, respecte a la intimitat de la família acollidora.

2.2.2.Estratègies d'intervenció

La intervenció en les situacions de risc, en el nostre cas, podríem centrar-les en aquelles circumstàncies que han ocasionat la separació provisional del nen. La intervenció en aquestes situacions de risc i en la millora de la capacitat parental és una intervenció conjunta amb tots els recursos de què es poden disposar en l'entorn. El coordinador del cas, entre les seves funcions, té les de coordinar i integrar les actuacions dels recursos i serveis posats en marxa.

En relació amb les visites i contactes entre la família i el nen, moltes investigacions han demostrat la correlació que existeix entre els contactes continus amb els pares i la possibilitat de retorn. Altres investigacions

indiquen que les visites estan associades amb el benestar emocional del nen i els pares. El fet que un pare hagi fet un esforç per visitar al seu fill és freqüentment considerat com una evidència d'un fort vincle pare-fill i pot resultar una decisió que afavoreixi la reunificació. La ruptura de les relacions causades per una separació forçada i la dificultat de mantenir una bona relació sembla contribuir a un eventual enderrocament quan el nen torna a la seva llar.

La preparació de les visites depèn del tipus d'acolliment i de la relació entre família d'acollida i família natural, i entre aquesta i el menor, si és que existeix. La preparació requereix determinar el lloc, el temps de duració, com serà l'entrevista, les persones que establiran els contactes i les necessitats del menor.

Es té en compte el moment més indicat per a totes les parts, sobretot el més beneficiós pel menor i en particular: les activitats que vagi a realitzar i les necessitats del menor que han de ser ateses.

A partir d'aquestes aportacions de les investigacions podem senyalar que les visites són l'element més característic per al retorn del nen a la seva llar. És a dir, que en els casos d'acolliments amb previsió de retorn, el tema de les visites s'ha de *mimar*. En tot moment cal intentar que no es trenqui la relació i el tracte entre ambdues parts.

Les visites ajuden a tots a jutjar amb més realisme els aspectes problemàtics i la seva evolució, a mantenir la relació i la vinculació. Les visites són espais que també poden ser de gran ajuda per als tècnics per tal d'anar adaptant el procés d'acolliment a les necessitats que van sorgint. És molt important que els pares s'hagin sentit participants en l'elaboració dels plans de visita.

Algunes estratègies que poden ser útils en aquesta fase són:

- Promoure la presa de consciència de la situació, realitzant una valoració crítica de la mateixa i buscant conjuntament les possibles solucions als conflictes plantejats.
- Desenvolupar una visió més positiva de si mateixos, remarcant els canvis de la seva pròpia imatge, els seus avanços i les seves potencialitats.
- Desenvolupar habilitats de resolució de problemes.
- Facilitar un coneixement dels recursos socials dels seu entorn perquè els puguin utilitzar per a la resolució de conflictes.
- Utilitzar algunes de les habilitats que faciliten la relació d'ajuda, com l'empatia, el respecte i la confiança (veure explicació en l'apartat de l'entrevista).
- Facilitar la reflexió sobre formes de comunicació i relació que puguin tenir les famílies amb el nen: aprendre a escoltar i dialogar, a augmentar els seus nivells de contacte afectius, etc.
- Promoure pautes de criança: establiment de normes bàsiques de salut i convivència, participació i responsabilitat de tots els membres, distribució de rols, etc.

- Facilitar a les famílies la participació en l'elaboració i seguiment del pla de visites.

- Fer comprendre als pares la necessitat de manteniment d'una vinculació afectiva.

- Valorar l'esforç que fan les famílies en el manteniment dels contactes i intentar potenciar la comunicació i la relació.

- Portar a terme un seguiment de les visites perquè també puguin ocasionar conflictes quan: a) existeix una intrusió massa excessiva de la família del nen; b) no havien participat totes les parts en l'elaboració dels acords; c) existeixen discrepàncies en les normes educatives; d) no es compleixen els acords per alguna de les parts.

- Reforçar les *excepcions*. Les excepcions són aquells períodes en què el problema esperat no es produeix. Per exemple, quan una parella discuteix contínuament o es baralla té períodes en què això no passa i que poden dialogar. A partir de l'anàlisi de les excepcions es poden desenvolupar unes actituds cap al canvi de comportament.

- Utilitzar les *qüestions miracle*. Aquestes qüestions es refereixen al fet que la família no faci cas, per un moment, als seus problemes actuals i imagini com serien les seves vides en un futur millor. Deixant imaginar a la família que hi ha hagut un miracle i que el seu problema s'ha solucionat té un impacte psicològic poderós.

Per a portar a terme les *qüestions miracle*, cal primer crear una imatge o una visió de com seria la seva vida si el problema s'hagués solventat i que pogués contemplar unes esperances que la vida pot ser diferent. Imagina que una nit et succeeix un miracle i que el problema que t'ha portat aquí està solventat, què suposes que notaries de diferent?

Les reaccions de la família són diverses. Alguns diuen amb detall com les seves vides es veurien transformades, altres estan sorpresos amb les seves pròpies paraules d'esperança, altres parlen de guanyar la loteria, etc. Poc a poc es tornen més realistes, i s'ha d'intentar que ho descriguin tot amb el màxim de detall i fer veure que això pot succeir realment.

La següent tasca és ajudar la família a imaginar quines passes han de donar per iniciar uns comportaments, per iniciar els *miracles*. Quant més detallades siguin aquestes solucions, és més probable que puguin trobar solucions. Altres qüestions que es podrien formular serien: què penses que seria diferent?, què notaries diferent a la teva casa?, quina seria la primera cosa que els teus fills notarien diferent?, què farien ells diferent?

Totes aquestes qüestions poden ajudar la família a reflexionar i buscar solucions als seus conflictes.

2.3. Fase final

Contempla el conjunt d'objectius i estratègies des de la preparació més intensa del retorn fins al suport posterior un cop el nen ha tornat a la seva llar. El retorn conforma l'última fase del programa d'acolliment amb previsió de retorn. Si bé en aquesta fase es treballen els aspectes més específics del retorn, la seva preparació realment s'inicia des del primer dia que el menor és separat de la seva família. Totes les intervencions amb el nen, la seva família i la d'acollida intenten facilitar aquest retorn.

Es planifica des del primer dia perquè les famílies se sentin implicades i vegin que el retorn del menor està íntimament associat amb la resolució de la seva situació conflictiva. En el fons el que volem és que la família del nen en cap moment perdi el seu protagonisme de responsabilitat davant del cas i que vegi que la situació d'acolliment és una mesura provisional.

2.3.1.Objectius

Que la família sigui capaç de:

Promoure el retorn del nen.

- Comprendre la importància del retorn.

Avantatges de recuperar el nen/a: seguretat, confiança, augment dels lligams afectius, recuperació dels drets legals.

- Participar en els plans de retorn.

Preparació del retorn: procés, duració, funcions de les parts. Previsió del retorn: canvis a realitzar, normalització de la situació.

2.3.2.Estratègies d'intervenció

La família del nen necessita estar preparada per a assumir i facilitar el retorn del seu nen a la llar. Per mitjà de les entrevistes i creant un clima de naturalitat, recolzament i confiança, els tècnics han de:

- Augmentar el nivell de comprensió de la situació futura.
- Promoure la participació en els plans de retorn.
- Promoure l'elaboració del pla de retorn amb tots els participants.
- Adequar el retorn, segons el tipus: preparat, negociat o ruptura.
- Adequar el pla de visites al moment actual.
- Informar de les possibles ajudes postacolliment.
- Valorar el que ells han fet per superar els seus problemes.
- Comentar la tasca del menor i la família d'acollida.
- Comentar la forma de preparar el retorn i els canvis en la dinàmica familiar.

• Remarcar les ajudes tècniques o materials que poden rebre, així com, el possible nivell de relació que es desitgi mantenir amb la família d'acollida.

Amb aquesta preparació la família natural pot col.laborar amb el retorn del

menor manifestant desitjos de tenir-lo, rebent-lo amb estimació, augmentant el nivell de visites, explicant per què ha anat a acolliment i que aquesta situació ha canviat i, per últim, assumint les normes adquirides en l'acolliment familiar perquè el menor les interioritzi definitivament.

Si totes les parts col·laboren en el retorn del menor s'acabaran d'una forma satisfactòria les diferents fases que comprenen el procés d'acolliment familiar.

3. L'entrevista com a tècnica de relació d'ajuda

L'entrevista conforma una de les tècniques més utilitzades en la relació d'ajuda amb la família del nen. La manera de portar-la a terme pot determinar la consecució o no dels objectius proposats. A continuació oferim un conjunt de punts a tenir en compte:

3.1. Inici de l'entrevista

És molt important en una entrevista tenir clar el que es vol preguntar i el que no.

- A l'inici de l'entrevista cal presentar-se i realitzar un comentari del perquè es fa la reunió, que s'espera aconseguir i què opinen al respecte.
- Es pot preguntar si tenen alguna preocupació sobre el seu fill.
- Agrair-los que hagin vingut i que això demostra que es preocupen per a poder solucionar la situació.

- L'important és adreçar la conversa cap a accions de futur. Què necessiten per a sentir-se millor.
- Mostrar interès. Escoltar activament. No jutjar.
- Utilitzar conductes no verbals d'implicació: to de veu adequat, postura corporal, contacte visual, expressions facials, gestos amb les mans.
- Ser honest i sincer, no realitzant compromisos que no es poden mantenir.

3.2. Desenvolupament de l'entrevista

- Ser clar amb els objectius de la família i pensar en ells constantment. Cada sessió ha de tenir uns propòsits determinats i cal assolir-los.
- La família ha d'elaborar els seus propis pensaments i idees.
- És important la rapidesa en la derivació a altres serveis.
- Reforçar els seus canvis d'actitud i d'imatge personal.
- Quan la família vagi per la tangent, tornar-los al tema de la conversa.

• Utilitzar algunes de les habilitats que faciliten la relació d'ajuda, com l'empatia, el respecte, la confiança.

L'empatia consisteix en la capacitat de reconèixer, de sentir i de comprendre els sentiments que una altra persona associa a les seves expressions comportamentals i verbals, i en la capacitat de comunicar amb justesa aquesta comprensió a la persona.

Existeixen dos condicions essencials de l'empatia:

- Una comprensió empàtica (sentir en si mateixa l'univers privat de la família *com si* fos el seu propi, però sense perdre de vista que es tracta *com sí*).
- Establir una comunicació empàtica.

Quan una persona se sent compresa amb justícia i sensibilitat es torna capaç de desenvolupar actituds promovent el seu creixement personal. Es tracta, per tant, d'aptituds autoterapèutiques. L'empatia reposa sobre la seguretat interior del tècnic. Per a mantenir la característica *com si* de l'empatia, el tècnic ha d'estar convençut que no es perdrà en el món de l'altre i que pot tornar quan vulgui al seu món. En aquesta qualitat de *com si* resideix la distància psicològica versus calor (implicació, passió) i l'objectivitat versus subjectivitat.

S'ha pogut comprovar que l'empatia en un primer moment ha de ser amb poc nivell de profundització, quan realment l'empatia agafa cos és en la fase intermitja i final de procés d'ajuda.

L'empatia pot englobar:

- Percepció dels missatges verbals i no verbals.
- Comprensió adequada de la significació d'aquests missatges, retenint els que són contradictoris, conflictius o de doble sentit.
- Compartiment dels sentiments de l'altre, procurant no diagnosticar.

- Distinció entre els sentiments compartits i els propis sentiments.
- Comunicació adient a la família dels sentiments compartit, per mitjà de missatges verbals i no verbals fàcils d'entendre, harmoniosos, incloent un bon *timing* (habilitat per escollir el millor moment), una postura, una expressió facial, i un to de veu natural i apropiat.

L'empatia es manifesta en el tècnic que, prenent consciència d'ell mateix (forces, debilitats, vulnerabilitats) i gràcies a la seva capacitat d'objectivar, de comprendre's, de parlar-se, està en disposició de:

- Objectivar allò que viu l'altre i comprendre que el funcionament de l'altre i el comportament expressen realment la seva vida interior.

- De comunicar ràpidament aquesta comprensió per les seves intervencions (actituds, gestos, paraules) en el moment considerat oportú per als dos.

En la família, aquesta empatia es manifesta per la seva capacitat de prendre consciència cada cop més del seu funcionament, d'objectivar el seu comportament en la situació d'interacció, i de comunicar, al seu nivell, allò que aquesta situació li fa viure.

El respecte. Quan es parla de respecte apareixen diferents noms: consideració, acceptació, reconeixement de l'altre, consideració positiva, consideració positiva incondicional. La consideració o el respecte pot entendre's la idea que tot ésser humà té el valor de ser únic, una dignitat humana, qualsevol que sigui el seu comportament, encara que les seves manifestacions puguin ser més o menys acceptables, el seu ser és acceptable i digne de consideració.

El respecte en la relació d'ajuda es concep sobre dos pols: el tècnic i la família.

El tècnic és capaç de demostrar, al principi de la relació, un respecte cap a la persona quant a ser humà, és capaç d'atribuir-li, a priori, el valor de ser únic, una dignitat humana sense valorar les seves aparences externes.

La família està en predisposició de viure el respecte quan arriba a atribuir un valor positiu a la situació educativa que viu. Aquesta consideració es viu de diferent manera en funció de la seva percepció del medi, de les persones i d'ella mateixa, la qual evoluciona lentament. Es reconeixen a si mateixos com uns éssers que val la pena de ser ajudats i accepten una relació d'ajuda. Aprenen a estimar-se, en tant que persones amb les seves forces i debilitats, d'una forma realista malgrat els seus fracassos passats, les seves dificultats presents i els seus eventuais errors.

La confiança. Una de les qualitats del tècnic, afirma Mucchielli, consisteix en *ajudar la família a evolucionar personalment en el sentí d'una major capacitat de resolució de problemes de la seva existència*. Aquesta evolució, pot fer-se en la mesura que el treballador en la seva relació d'ajuda accepta

el subjecte tal com és, al principi, i li manifesta de seguida una confiança realista en les seves capacitats d'adaptació dintre d'una relació d'ajuda.

En el tècnic, la confiança es manifesta per una certesa de ser, una espècia de llum interior que li proporciona un sentiment de seguretat, d'esperança i de disponibilitat per:

- Fiar-se dels mitjans de què disposa, tant personals com materials.
- Trobar la família com un conjunt de persones en dificultat, però amb

un potencial de canvi.

• Trobar-se com la persona que ajuda i la família com el ser que serà ajudat.

La família viu la confiança en la mesura que és capaç de:

- Fiar-se del mitjà com un entorn que podrà ajudar-la a evolucionar.
- Fiar-se de la capacitat del treballador perquè li pugui facilitar ajuda.
- Fiar-se d'ella mateixa, de la seva capacitat d'escollir millor, amb

l'ajuda apropiada, els mitjans oferts pel treballador per fer front a la situació.

3.3. La finalització de l'entrevista

La finalització és tan important com l'inici. És precís acabar la sessió amb plans concrets d'allò que hem de fer per solventar els problemes. Per això és adient:

- Determinar el temps.
- Revisar els objectius proposats.
- Saber on anem i a on va la família.
- Saber què falta per acabar.
- Determinar les tasques i la següent trobada.
- Recordar els èxits a la família.

En el cas de no haver-hi canvis positius, recordar-li que, a vegades, el fet de mantenir-se i no haver retrocedit es pot considerar com bo. Finalitzar en un moment positiu i adequat, evitar fer-ho quan existeixen qüestions a mig tractar o estats d'ànim negatius.

4. Resum de les fases del procés d'intervenció

	Objectius de la família del nen	Estratègies i tasques del tècnic
Fase inicial.	Disminuir el nivell de desconfiança i acceptar l'acolliment familiar. Conèixer les característiques de l'acolliment. Conèixer les funcions del tècnic. Establir i respectar els acords. Acceptar la relació d'ajuda i mantenir una relació de confiança amb el tècnic.	Comprensió de la situació. Facilitar un espai de desfogament. Presentació de l'acolliment com a ajuda. Atenció a les seves necessitats. Reflexió sobre els avantatges de l'acolliment. Diferenciació entre acolliment i adopció. Informació i formació sobre l'acolliment. Participació de la família en les decisions. Implicació d'altres professionals. Explicació d'experiències conegudes. Preparació de l'acoblament.
Fase intermitja.	Optimitzar les situacions de risc. Aprendre noves formes de canalitzar els seus conflictes. Afavorir l'autoestima. Conèixer i utilitzar els recursos socials del seu entorn. Millorar la seva capacitat parental. Potenciar la comunicació i la relació amb el nen. Adquirir unes pautes de criança. Revaloritzar les figures paternes i maternes. Mantenir el vincle afectiu. Comprendre la necessitat de mantenir els contactes. Conèixer la família acollidora. Valorar l'esforç que realitza el nen i la família. Potenciar la comunicació i la relació.	Valoració crítica de la situació. Desenvolupament d'una visió positiva. Desenvolupament d'habilitats socials. Descripció dels recursos socials. Habilitats d'empatia, respecte, confiança... Reflexió sobre formes de comunicació i relació. Desenvolupament de pautes de criança. Participació de la família en els plans de visita. Explicació de la necessitat de mantenir els vincles. Valoració de l'esforç que fa la família. Seguiment de visites per solucionar conflictes. Reforç de les excepcions. Utilització de les qüestions <i>miracle</i>.
Fase final.	Promoure el retorn del nen. Comprendre la importància del retorn. Participar en els plans de retorn. Desenvolupar els processos d'adaptació postacolliment.	Augment del nivell de comprensió. Participació en els plans de retorn. Adequació dels plans de retorn. Adequació dels plans de visites. Valoració de l'evolució experimentada. Preparació davant els canvis a realitzar. Facilitar ajudes tècniques i materials. Recolzament postacolliment.

Pere Amorós (coordinador),
Pilar Aparicio, Lourdes de la Infanta, Carmen García, Isabel
González, Rosario Hinojal, Pilar Manjón, Blanca Martínez, Cristina
Martínez, Ana Rivas, Ana Rodríguez, Carmen Sedano.

-
- (1) Aquesta Guia ha estat realitzada durant el curs 1995-96 per un grup de treball format per tècnics de la Junta de Castella-Lleó. Direcció General de Serveis Socials, Servei de Protecció i Atenció a Menors, coordinats per Pere Amorós, professor de la Universitat de Barcelona.
-

Bibliografia

- **Amorós, P.** (1987) *La adopció i el acogimiento familiar*. Madrid. Narcea.
- **Amorós, P.; Fuertes, J.; Roca, M.J.** (1994) *Programa para la formación de familias de acogida*. Ministerio de Asuntos Sociales i Junta de Castilla León.
- **Amorós, P.** (coordinador) i altres (1995) *Metodología de intervención en el acogimiento familiar*.
- **Documento interno Servicio de Protección y Atención a Menores**. Junta de Castilla-León.
- **Fuertes, J.; Amorós, P.** (1996) *Práctica de la adopción*. En Ochotorena, J. de Paul y Arruabarrena, M.I. (Edit) *Manual de protección infantil*. Masson. Barcelona, pp.447-490.
- **Junta de Castilla-León** (1992) *Manual de acogimientos Familiares*. Consejería de Sanidad y Bienestar Social. Dirección Gral. de Servicios Sociales. Cruz Roja Española.
- **Junta de Castilla-León** (1995) *Manual de intervención en situaciones de desamparo*. Consejería de Sanidad y Bienestar Social. Dirección Gral. de Acción Social.